

odvázili pozvat některé profesory, které jsme pokládali za svobodomyslnější, a nejen to: profesor Štěpán Jež řekl o této výstavě bratřím Čapkům, kteří se tam na nás přišli podívat, Slavíček pozval Vincence Beneše a dokonce Jana Preislera, na výstavu přišel i V. V. Štech, Edmond Konrád, Laichter a ještě několik osobností z pražského uměleckého světa; ...i když mnohé z vystavených prací podrobili negativní kritice, přece bylo vidět, že berou naše úsilí vážně a pokládají naši skupinu za umělecký dorost, jemuž důvěřují. Výstava převážně kubistická učinila tento ismus populárním nejen mezi spolužáctvem, nýbrž i v řadách profesorského sboru...

V septimě jsme byli už před prahem veřejné činnosti. Počínajíc touto výstavou byli jsme v trvalém styku s bratry Čapky, navštěvovali jsme Špálu, Zrzavého, Vl. Hofmana, seznámili jsme se s V. Nebeským, E. Kleinerem, Karel Vaněk spolu se svým bratrem Ludvíkem, který byl zastřelen za heydrichiády na jaře 1942, chystali se vydat tiskem sborník, jenž by byl nástupem naší generace: měli tu spolupracovat kromě obou redaktorů i Wachsmann, jeho přítel básník Josef Frič, jenž pak tiskl své básně v Červnu, a já: všichni autoři ze skupiny Tvrdošijných nám slíbili pro tento sborník svou spolupráci, tím ochotněji, že tehdy, než Neumann založil Červen, neměli, kde by reprodukovali svá malířská díla, která byla odmítána z mánesáckých výstav. Tento sborník se neuskutečnil. Neměli jsme nakladatele a na vydání vlastním nákladem jsme nesehnali peníze.

28. říjen nás zastihl v oktávě; ve dnech převratu byla škola zavřena: epidemie španělské chřipky. Ostatně i pak jsme střídavě chodili do školy a střídavě jsme, jako členové studentských gard, konali ve dne i v noci hlídkovou službu na Hradčanech, v Břevnově, ve Střešovicích, na Petříně a jinde. Jestliže dříve byly občas útočištěm našich schůzek zapadlé hospody u Ročků, vedle kaple sv. Kříže a na Slepíčárně za Vyšehradem, přenesli jsme nyní své umělecké a politické debaty do kavárny; v Unionce zapadli jsme do společnosti anarchisticko-komunistické mládeže, kterou navštěvovalo i několik členů tehdejší sociálně demokratické levice. Zde jsme se, brzo po převratu, seznámili s Ivanem Sukem, Jaroslavem Seifertem, Vl. Vančurou, Hofejšským, s Toyen, s O. Mrkvičkou, zde si někdy přisedli k našemu stolu i B. Vrbenský, St. K. Neumann, Jindřich Fleischner, V. H. Brunner. V té době, krátce před maturitou nebo krátce po ní, začali jsme už více či méně soustavně otiskovat své práce, především v Červnu a v Kmeni, v literární příloze Práva lidu Sobota, kterou redigoval Josef Hora; někteří z nás hostovali v časopise Republika, který však byl natolik eklektický, že jsme se v něm cítili málo doma. Psali jsme též do studentského listu Ruch. Byl učiněn pokus založit vlastní měsíčník Orfeus; po prvním čísle, v němž s námi spolupracovali Karel Čapek, který tu otiskl první ze svých Trapných povídek, a V. Nebeský, došlo k roztržce a levice opustila tento list, redigovaný L. Vladýkou; Orfeus ostatně zahynul při druhém nebo třetím čísle. Společnost z Unionky sdružovala většinu těch, kdož pak založili roku 1920 z podnětu Vl. Vančury DEVĚTSIL; jeho prvními členy byli: Artuš Černík, Josef Havlíček, Adolf Hoffmeister,

Jindřich Honzl, Josef Löwenbach, Jaroslav Seifert, Ivan Suk, Ladislav Štuss, Vladimír Štulc, K. Teige, K. Vaněk, Alois Wachsmann a snad ještě někdo jiný.

Později se k nim připojili Jaroslav Čecháček, Bedřich Feuerstein, Jindřich Hofejší, Jaromír Krejcar, Vítězslav Nezval, Karel Schulz, Josef Šima, Štyrský, Toyen, Jiří Wolker aj.

První manifestací Devětsilu měl být literární večer v Mozarteu, který osudnou náhodou spadl do dnů prosincových bouří roku 1920; pokládali jsme za nepřipustné recitovat básně ve chvíli, kdy na pražských ulicích střílela policie do dělnictva. Někteří z nás, a byli to kupodivu hlavně malíři, s tímto rozhodnutím nesouhlasili: opustili Devěsil a založili efemerní Novou skupinu, která uspořádala dvě výstavy a zanikla, když většina jejích členů vstoupila do Mánesa. Záhy však došlo mezi Devětsilem a Novou skupinou ke smíru, takže členové Devětsilu se zúčastnili výstav skupiny a spolupracovali v časopise Kmen, který byl tehdy redigován Karlem Vaněkem jako její orgán. Z prvních podniků Devětsilu uvedme především recitační večer matiné (v Revoluční scéně, jímž jsme po prvé kolektivně vystoupili na veřejnost na jaře 1921), zvláštní číslo Června (ročník IV, č. 12, 1921), zvláštní číslo Veraikonu (ročník VII, č. 5–6, 1921), zvláštní číslo Proletkultu (ročník I, č. 17, 1922), dva cykly přednášek v síních Umělecké besedy, tehdy v Jungmannově třídě a ve Studentském domově pod Albertovem 1920 a 1922, a posléze dva veliké almanachy, vydané koncem roku 1922, revoluční sborník Devěsil a sborník Život, svazek 2., kde se přičiněním architekta Krejcara v této publikaci výtvarného odboru Umělecké besedy vylíhla, k zděšení starousedlého členstva, kukaččí vajíčka Devětsilu. Literární a umělecký kroužek, jenž vznikl v Křemencově ulici, splýnul však již tehdy s ostatními mladými autory, kteří přišli mezi nás ze všech koutů Československa: Muzika, Nezval, Piša, Wolker aj."

V dalším textu Teige píše, že pro mnohé z gymnázia v Křemencově ulici představovala literatura a umění jen krátké intermezzo, nicméně považuje toto školské prostředí „za jedno z nejvýznamnějších pařeníšť, z nichž vyrostlo literární a umělecké pokolení“ Devětsilu. Intelektuální zrání tehdejších mladých se dalo v době světové války, dvou ruských revolucí, v době konce rakouské monarchie a revolučních proměn, nicméně Teige znovu upozorňuje, že jak umělecké, tak i politické projevy mladých měly jednoho společného jmenovatele: uličnictví.

Nejautentičtější svědectví Teigova osudu v roce 1950 podávají dva dopisy Ladislavu Štollovi, které se zachovaly v Teigově pozůstalosti.

Praha 10. 4. 50

„Milý Ladislave Štolle,

četl jsem v Tvorbě Tvou studii Od proletářské poezie k poetismu, a prošim, abys mi dovolil k věci, o níž tu jde, připojit tímto soukromým dopisem několik poznámek: